

Jubelår och spänst

*Bokmalsbleke snobb-blasé,
Yngkryggskropp med lungotssjäl!
Idrott skingrar tankar tunga,
Hälsa ger åt lemmar unga.*

...

*Kärleksranke svärmare,
Veke lutaknäppare!
Om du vill din sköna vinna,
Sök då täflingsmålet hinna!*

Med dessa strofer propagerade *Finskt Idrottsblads* signatur "Sven Finne" för idrotten år 1906. Idag torde vi ha en mera nyanserad uppfattning om åtminstone toppidrottens hälsobringande inverkan och det är tveksamt om vägen till kvinnans hjärta längre lika ofta går över sportplanen. Som samhällsföreteelse har idrotten däremot vuxit enormt sedan 1910-talet. Den har blivit en storindustri, en massunderhållning och en massysselsättning, liksom även en kulturform som genomtränger våra tänkesätt mer än vi kanske ofta föreställer oss. Det framträder t.ex. i vårt språk. Uttryck som att Caesar tog en slutspurt, Richelieu hade bol-len eller Bismarck spelade rent spel är inte helt ovanliga, ens i historisk text.

Det är därför icke enbart för att bevisa sin ungdomlighet som *Historisk Tidskrift för Finland* valt att inleda sin sjuttiosjätte årgång med ett idrotthistoriskt temanummer. Det hör till de temanummer med vilka tidskriften under en följd av år försökt rikta uppmärksamhet på aktuella områden. Som forskningsöversikter och recensioner i detta nummer visar finns det en livaktig och mångsidig forskning ur ett stort antal infallsvinklar på området.

Man kan förundra sig över att det dröjt så länge innan idrotten blivit ett seriöst forskningsämne. I någon mån kan det bero på att idrotten i dess nuvarande form, i motsats till kroppskultur i olika former, är en

relativt ny företeelse, men främst torde det hänga samman med en snäv syn på historia och en viss snobbism. Så länge historien ansågs handla enbart om Haupt- und Staatsaktion prioriterades kroppsanssträngningar utövade i tävlingssyfte huvudsakligen av de arbetande klasserna inte särskilt högt inom forskningen. Idag då historieforskningen i allt högre grad försöker leva upp till maximen att intet mänskligt bör vara den främmande har också den idrottshistoriska forskningen blomstrat upp. Den har institutionaliserats med egna publikationsserier, konferenser, arkiv, projekt och lärostolar. Det är en i viss mening naturlig utveckling, men liksom i fråga om många andra specialiseringar kan man tvivla på om den långt förd är lycklig ens eller framför allt för ifrågavarande område självt.

Forskningen i idrottens historia visar många exempel på faran av snäva infallsvinklar. Den var länge ett fält för amatörforskare eller idrottsfantaster om vilka man kanske kunde säga att de inte alltid var medvetna om vilken guldgruva de satt på. Forskningen kom sällan längre än till förenings- och grenmonografier eller resultat kataloger. De fyllde en funktion, men genom att så snävt koncentrera sig på idrottens manifesta uttryck, prestationerna och organisationerna, fick de inte syn på idrottens andra, mindre synliga funktioner och konsekver, dess anknytning till samhället, dess förändringar över tid och dess konsekvenser för vårt sätt att röra oss, föra oss och tänka.

Flera bidrag i numret har en anknytning till nationalism, Henrik Meinanders uppsats om en bygdesvensk idrottsfilosof, Max Engmans om en idrottskonflikt som åtminstone på ytan var en språkkonflikt och J. A. Mangans lägesrapport, liksom på sitt sätt även Kenth Sjöbloms uppsats om den finländska historieskrivningens nationalsport, mammutverk i många band. Nationalismen är, som bl.a. Meinanders forskningsöversikt visar, bara en av talrika idrottshistoriska infallsvinklar, men idrottens historia kan uppvisa många exempel på de starka banden mellan idrott och nationalism. Man behöver bara tänka på den gaeliska idrottens uppblomstring i Irland, de tjeckiska Sokolföreningarnas strävan att "turna" bättre än tyskarna själva, DDR:s satsning på forskning i Körperkunde för framgångar i idrott eller på vårt eget land. En korrespondent rapporterade förtjust i *Finskt Idrottsblad* att då meddelandet om de finländska framgångarna vid de olympiska spelen i Stockholm nådde Förenta Staterna talade tidningarna först om "Rus-

sia”, sedan om ”Russia including Finland” och slutligen om ”Finland including Russia” innan storfurstendömet definitivt var insprunget på världskartan.

*

Den uppmärksamma läsaren har noterat att *Historisk Tidskrift för Finland* i och med senaste nummer nådde upp till 75 årgångar. Redaktionsrådet beslöt i ett tidigt skede att uppmärksamma jubileet då årgången var full och att fira det i arbetets tecken. Årgången 1991 kommer därför att bli en jubileumsårgång med ett varierat innehåll. HTF avser att under året, utöver uppsatser och recensioner, bl.a. diskutera historikerns roll i samhället, nyare strömningar, allmänt och nationellt inom historieforskningen, sin egen historia, publicera forskningsöversikter, ge ut ett register samt även i övrigt försöka bjuda på bidrag som något avviker från det sedvanliga.

75 år är en aktningsvärd ålder. En tidskrift skapas av dess medarbetare och envar är så gammal den känner sig. *HTF* har optimistiskt prytt pärm och inledning med Bruno Liljefors klassiska idrottsmän ur *Illustrerad Idrottsbok*. Det har skett i förhoppningen att *HTF:s* medarbetare och läsare skall hålla tidskriften i form så att den spänstigt kan svinga sig över ribban och träffa okritiskhetens, och tråkighetens käglor.

Max Engman

